

Моніторинг стану розвитку політичних партій Черкаської області

ЧЕРКАСИ - 2009

«Моніторинг стану розвитку політичних партій Черкаської області»

Черкаси: ЧОО КВУ, 2009 р.

**National Endowment
for Democracy**

Supporting freedom around the world

Видано Черкаською обласною організацією Комітету виборців України за фінансової підтримки Національного фонду на підтримку демократії (NED).

Думки висловлені в брошурі не обов'язково відображають погляди NED.

Черкаська обласна організація Комітету виборців України може не поділяти авторські думки, викладені в брошурі.

Упорядник: Володимир Присяжнюк
Відповідальний за випуск: Фролов Володимир

Для безкоштовного розповсюдження.

Друк ПП Пасічник С.Л.
Наклад 500 примірників.

18002, м. Черкаси, а/с 106
вул. Ільїна 266/2, оф.1 , тел (0472) 36-85-47
E-mail: cvu@uch.net

ЗМІСТ

Вступне слово.

Вживані скорочення

Моніторинг стану розвитку місцевих осередків
політичних партій Черкаської області

Партійне життя як воно є: думка громадськості

Додатки:

1. контакти Черкаських обласних осередків
політичних партій

2. моніторинговий інструментарій: анкети,
згідно з якими відбувалося опитування

представників політичних партій та експертів

ВСТУПНЕ СЛОВО

Українській багатопартійній системі вже 20 років. За точку відліку можна взяти появу активної й масової альтернативи тодішній КПУ – Народного руху. Життя в умовах політичного плюралізму протікало на тлі боротьби особистостей, груп, кланів, бізнес-імперій, але в останню чергу – ідеологій. Політична система нашої країни була збудована на слабкому фундаменті постколоніальних компрадорських та дисидентських еліт, суперечки яких спостерігало майже мовчки спочатку 52, потім 50, потім 48, а нині 46 мільйонів громадян. Історична фраза першого Президента новітньої доби Леоніда Кравчука «Маємо те, що маємо» стала універсальною констатуючою формулою, яка втім не дає ані рецептів виходу з порочного кола перманентної політичної кризи, ані хоча б пояснення причин та факторів, які зумовили такий стан речей.

Політичні партії в Україні на сьогодні не є виразниками інтересів переважної більшості громадян нашої держави. Про це ви з легкістю можете дізнатись від самих громадян, на підтвердження цього існують висновки соціологів. Саме класичне уявлення про політичну партію, як про форму політичної організації, яка прагне здобуття влади для відстоювання інтересів певної соціальної групи (стану) суспільства та має спільну ідеологію або хоча б стратегію розвитку, в Україні сьогодні невідома трансформувалась. Нинішня українська політична партія – це частково узгоджена з основними вимогами діючого законодавства структура для обслуговування потреб популярного (чи не дуже) політика, за яким, в свою чергу, ситуативно стоять вітчизняні та іноземні промислово-фінансові групи.

Чи є можливість виправити ситуацію? Безумовно так, але для цього необхідно докласти зусиль не тільки самим політикам, але й всьому суспільству. Лише сформоване «суспільне замовлення» на внутрішні партійні реформи може змусити політиків замислитися над проблемою тоталітарності, технологічності та закритості їх політичних формувань. Подібні ініціативи мають виходити в тому числі і «знизу», на рівні «громади – місцеві партійні осередки». Безпосередній контакт місцевої громадськості з партійними керівниками низової ланки має будуватися на обговоренні конкретних місцевих проблем, на запровадженні відповідальності партійного осередку перед громадою за локальну програму дій партійних представників в органах місцевої влади, або програму дій місцевої партійної опозиції.

Черкаська обласна організація Комітету виборців України з моменту початку активної роботи на теренах Черкаської області (1999 рік) послідовно намагалася згуртувати громадськість навколо ідеї налагодження пайдної співпраці з діючими партійними осередками, запровадження громадського контролю за діями партійних представників в місцевих органах влади. З цією метою нами були організовані та проведені десятки публічних дискусій, круглих столів та семінарів. Але кожна «зміна поколінь» в місцевій політиці парадоксально відштовхує прогресивну громадськість та цивілізованих політиків на крок назад в боротьбі за цивілізовані та демократичні «правила гри». Суттєвої шкоди зазнала якість роботи партійних осередків після запровадження в 2006 році нової системи місцевих виборів на пропорційній основі. До партійних організацій потрапила чимала кількість безпринципних чиновників, непорядних ділків, колишніх та актуальних представників кримінального світу. Всіх їх вабила можливість потрапити в місцеві ради

під прикриттям відомих партійних брендів, не афішуючи свої сумнівні біографії та невідповідні морально-ділові якості. Неодмінними елементами партійного життя найвпливовіших партійних організацій стали скандали, інтриги, корупція. Монополія партій на формування практично всіх місцевих рад призвела до автоматичного перенесення вказаних проблем в місцеві органи влади, практичний параліч їх як джерел стабільного розвитку громад.

Програма «Моніторинг стану розвитку політичних партій Черкаської області», яка здійснюється Черкаською обласною організацією Комітету виборців України з грудня 2008 року, була підтримана Національним фондом на підтримку демократії США, а отже проблема повноцінного функціонування місцевих партійних осередків визнається важливою знаними в світі експертами з політичного розвитку. В рамках цієї програми був здійснений моніторинг стану партійних організацій, які реально впливають на клімат політичного життя нашої області, мають представників в органах влади і готуються до найближчих місцевих виборів.

Читач цього видання зможе зрозуміти рівень проблем, які породжені системною політичною кризою в нашій країні, та відчуті їхню місцеву специфіку. Висновки очевидні: партії в нинішньому їх вигляді не можуть сформувати повноцінні органи місцевої представницької влади, які були б здатні розв'язувати актуальні проблеми громад і територій. А це означає, що суспільство повинно вимагати від партій негайних і глибоких реформ, або зміни пропорційної виборчої системи із закритими виборчими списками. Ми запрошуємо всіх до широкого публічного обговорення в пресі та в безпосередньому спілкуванні шляхів вирішення

окреслених брошурою проблем. Ми також закликаємо представників партійних офісів дослухатись до рекомендацій та зауважень висловлених експертами. Ваш успіх на виборах та між ними залежить далеко не тільки від коштів, витрачених на яскраві рекламні кампанії. Наша організація є відкритою до пропозицій про конструктивну співпрацю з організаціями громадянського суспільства, партійними організаціями різного рівня, органами влади. Висловлюючись образно, ми всі знаходимося в одному човні, який сьогодні потребує корекції курсу та поточного ремонту.

З повагою,
експерти та активісти Комітету виборців України

ВЖИВАНІ СКОРОЧЕННЯ

Засоби масової інформації	– ЗМІ
Черкаський обласний осередок Блоку Юлії Тимошенко	– БЮТ
Черкаський обласний осередок Всеукраїнського об'єднання „Свобода”	– ВО „Свобода”
Черкаський обласний осередок Єдиного Центру – ЄЦ	
Черкаський обласний осередок Комуністичної партії України	– КПУ
Черкаський обласний осередок Народної партії	– НП
Черкаський обласний осередок Партії регіонів	– ПР
Черкаський обласний осередок політичної партії „Наша Україна”	– НУ, „Наша Україна”
Черкаський обласний осередок Соціалістичної партії України	– СПУ
Черкаський обласний осередок Української народної партія	– УНП

МОНІТОРИНГ СТАНУ РОЗВИТКУ МІСЦЕВИХ ОСЕРЕДКІВ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Впродовж жовтня 2008 - вересня 2009 року Черкаською обласною організацією Комітету виборців України здійснювався комплексний моніторинг діяльності партійних осередків Черкаської області. В рамках цього дослідження протягом 2008 року проводилось анкетування керівників партійних осередків провідних 9-ти політичних партій Черкащини, протягом 2009 року - моніторинг стану розвитку партійних осередків по таких об'єктивних показниках, як рівень висвітлення діяльності в найбільш впливових регіональних ЗМІ та якість роботи громадських приймалень. Кінцевим етапом дослідження було експертне опитування, у ході якого експерти – політологи, громадські діячі, державні службовці, редактори та журналісти місцевої преси – висловили своє бачення стану розвитку партійних осередків Черкащини. Всього було опитано 7 експертів у обласному центрі Черкаської області.

Дослідження стану розвитку місцевих осередків політичних партій Черкаської області шляхом анкетування керівників партійних осередків відчутних результатів не дав. Причиною фактичного зриву анкетування стала банальна відсутність систематичної роботи зі зверненнями громадян та організацій в місцевих осередках політичних партій. Заповнення простих по формі та змісту анкет викликало неймовірні складності у людей, які претендують на формування органів влади і ніби-то готові взяти на себе відповідальність за долю країни, області, міста тощо. Більше того, нам достеменно відомо про централизовану заборону контактів з рядом громадських організацій, яка культивується в одній з найбільших політичних сил. Позитивну повну відповідь та заповнену анкету ми

отримали лише від обласного осередку Соціалістичної партії.

Тому основними (результативними) інструментами моніторингу стало експертне опитування та аналіз місцевих засобів масової інформації на предмет висвітлення в них діяльності партійних осередків Черкаської області.

Моніторинг стану розвитку місцевих осередків політичних партій Черкаської області передбачав дослідження:

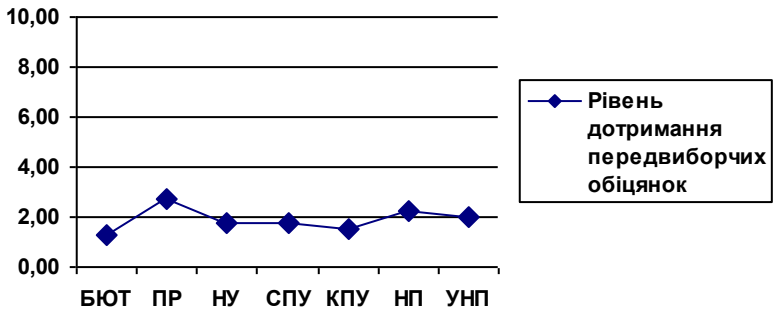
1. виконання обласними партійними осередками передвиборчих обіцянок та програмних положень;
2. використання обласними партійними осередками механізмів взаємодії з виборцями та засобами масової інформації;
3. рівень розвитку обласних партійних осередків за кількісними та якісними показниками;
4. проблеми та перспективи розвитку обласних партійних осередків.

ВИКОНАННЯ ОБЛАСНИМИ ПАРТІЙНИМИ ОСЕРЕДКАМИ ПЕРЕДВИБОРЧИХ ОБІЦЯНОК ТА ПРОГРАМНИХ ПОЛОЖЕНЬ

Передвиборчі обіцянки представники партійних структур, за словами експертів, переважно не виконують – жодна політична сила не отримала від жодного експерта навіть 3 балів по 10-бальній шкалі, середні експертні оцінки вагаються в межах 1-2 балів. Найвище оцінили експерти рівень дотримання обіцянок регіональними осередками Партії регіонів - 2,75 балів, дещо нижче –

Народною партією – 2.25, оцінити ВО „Свободу” було важко в силу не представленості цієї сили в виборних органах Черкащини, Єдиний центр не оцінювався, адже не має виборчої історії:

Експерти з труднощами змогли навести приклади виконання обласними партійними структурами передвиборчих обіцянок, з позитивних прикладів можна зазначити допомогу конкретним особам через громадські приймальні (БЮТ), зусилля окремих депутатів місцевих рад, наприклад, В.Горкуна (Партія регіонів), підтримку ветеранів війни, юридичну допомогу через газету „Народна правда” (СПУ). Чотири експерти навести приклади не змогли взагалі, адже інформації про виконання передвиборчих обіцянок не мали. При цьому деякі експерти виступили з досить різкою критикою обласних партійних структур, зокрема, БЮТ („повна профанація всіх передвиборчих обіцянок”), ЄЦ („мені здається, що в партії реально і не було такої мети”), НУ („відбувається імітація діяльності”, „крім окремих зрушень в культурній сфері і в питаннях з голодомором жодних інших покращень”).

Оцінка реальності виконання передвиборчих обіцянок ускладнюється не тільки для експертів, але, в

першу чергу, для виборців, нерегулярністю звітування обраних посадовців – представників регіональних політичних структур, відсутністю відкритого та зручного доступу до такої інформації.

ВИКОРИСТАННЯ ОБЛАСНИМИ ПАРТІЙНИМИ ОСЕРЕДКАМИ МЕХАНІЗМІВ ВЗАЄМОДІЇ З ВИБОРЦЯМИ ТА ЗАСОБАМИ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Експерти оцінювали активність використання таких форм взаємодії, як діяльність громадських приймалень, відкриті партійні події, регулярні прес-конференції, регулярні звіти депутатів, фракцій, міських та сільських голів, відкриті інформаційні ресурси (газети, офіційні сайти), представлення обласних осередків політичних партій в місцевих ЗМІ.

Взаємодія з виборцями

Громадські приймальні партійних осередків Черкащини працюють в цілому незадовільно. Експерти найбільш високо оцінили діяльність громадських приймалень БЮТ та Партії регіонів (4,5 балів з 10-ти), дещо нижчі оцінки отримали Народна партія (3,5) та СПУ (3,25), найнижчі бали – у КПУ (1,8) та Єдиного центру (1,25), інформацією про діяльність громадської приймальні ВО „Свобода” більшість експертів не володіло.

Окреме дослідження роботи громадських приймалень показало, що повноцінні приймальні в обласному центрі діють тільки у СПУ та БЮТ, у інших партійних осередків приймальні не функціонують регулярно, наполегливий громадянин може спробувати отримати юридичну

допомогу в обласних осередках Єдиного центру та Народної партії.

Інформація про роботу приймалень до відома громадян не доводиться. Контактну інформацію громадських приймалень мешканцю області знайти важко: інформація в пресі відсутня, реклами в будь-якої формі не має, на офіційних сайтах політичних партій контактні телефони або відсутні (ВО „Свобода”), або зазначаються тільки телефони обласних осередків (БЮТ, КПУ, ПР, НУ, НП, УНП), в деяких випадках (СПУ) неправильні. В безкоштовній телефонній довідці 109 та платній 1509 не можна отримати інформацію про всі обласні структури політичних партій. Інформація про черкаські регіональні структури партій на офіційних сайтах партій є у всіх суб’єктів моніторингу, крім БЮТ та ВО „Свобода”, в більшості випадків вона є досить повною (телефон, адреса, e-mail), у КПУ - тільки телефон.

При проведенні контрольних дзвінків виявлено, що в офісах 4-х обласних осередків політичних партій громадянин може спробувати отримати допомогу, а саме: у БЮТ, Єдиного центру, СПУ та Народної партії. Найбільш зрозумілий алгоритм роботи зі зверненнями громадян був продемонстрований в СПУ, жодного сприяння в вирішенні проблеми не було запропоновано в обласному осередку НУ, роботу осередків УНП, Партії регіонів та ВО „Свободи” оцінити не вдалося – телефони не відповідали.

Результати експерименту з контрольними телефонуваннями в офіси обласних осередків політичних партій

Питання, з яким звертався громадянин:

„Чи можете ви надати допомогу в оскарженні
незаконного звільнення з роботи?”

Обласний осередок	Наявність номеру осередку в базі довідки 109	Наявність номеру осередку в базі платної довідки 1509	Наявність телефону осередку на сайті партії	Реакція на звернення
Блок Юлії Тимошенко	так	так	так	Пропонували прийти на зустріч з юристом
Єдиний центр	ні	ні	так	Пропонували зателефонувати ще раз та домовитися про зустріч з юристом
Партія регіонів	так	так	так	Стабільно не відповідає, реакція не відома
Політична партія „Наша Україна”	так	так	так	Відповіли, що нічим не можуть допомогти, адже юриста не мають, громадська приймальня не працює.

Соціалістична Партія України	так	так	так, але непра вильн ий	Пропонували прийти на зустріч з юристом, вказали графік його роботи і місце розташування
Комуністична партія України	так	так	так	Порадили звернутися до громадської приймальні СПУ, адже наразі юриста не мають
Народна Партія	так	так	так	Запросили прийти на зустріч з юристами, хоча громадської приймальні не мають.
Українська народна партія	ні	так	так	Реакція відсутня
ВО „Свобода”	ні	ні	ні	Реакція відсутня

Тільки у Народної партії на сайті є рубрика «Юридичні консультації», яку веде начальник юридичного відділу Черкаської регіональної організації Народної партії Ю. Смілянський, а також рубрика «Звернення» (звернень не має), форма зворотного зв'язку.

Експерти оцінили як низький рівень звітування депутатів, фракцій, міських та сільських голів перед виборцями – всі політичні сили оцінені в діапазоні від 1,25 до 3 балів з 10-ти можливих. Практику публічних звітів перед громадою осередки політичних партій та обрані з їх лав державні службовці не використовують. В газетах та на сайтах партійних осередків повноцінних звітів щодо діяльності обраних представників цих структур не розміщено, інформація зазначається виключно у вигляді інформаційного повідомлення.

Взаємодія зі ЗМІ

Обласні осередки політичних партій Черкащини не дуже активно використовують такий механізм, як відкриті партійні події: найбільш активна, на думку експертів, в питанні взаємодії зі ЗМІ така політична сила як БЮТ - 4,5 бали. Партія регіонів та СПУ отримали всього по 4 бали з 10, всі інші отримали слабкі чи міцні «двійки». Ці ж партійні структури, і дещо менше УНП та Єдиний центр, здебільшого і проводять більш-менш регулярні прес-конференції. Анонси партійних подій дуже рідко оприлюднюються на сайтах регіональних партійних організацій.

Моніторинг висвітлення діяльності обласних осередків політичних партій в регіональних ЗМІ проводився протягом 5-ти місяців 2009 року (березень – липень), об'єктами моніторингу виступили місцеві газети «Прес-центр», «Вечірні Черкаси», «Нова доба» та «Молодь Черкащини», місцеві телеканали «Рось» та «ВІККА».

Моніторинг показав, що за абсолютними показниками найбільш представлений в медійному середовищі в міжвиборчий період обласний осередок БЮТ, дещо менша представленість у „Нашої України”, Партії регіонів, СПУ та УНП, низька – у Єдиного центру,

Народної партії, КПУ та ВО „Свободи”. Слабке висвітлення діяльності цих партійних осередків в місцевих ЗМІ є, за міркуваннями деяких експертів, однієї зі значних проблем цих структур.

Близько 80% матеріалів, які висвітлюють діяльність обласних осередків, носять характер інформаційних повідомлень, близько 15% - заміток, залишок складають інтерв'ю, коментарі та всього 1% - аналітика. Лідером за кількістю аналітики на свою адресу в пресі є обласний осередок БЮТ.

Тематичного розмаїття матеріалів щодо діяльності осередків політичних партій Черкащини в пресі та на телебаченні не спостерігається. Так, в період, що досліджувався, з 32 друкованих матеріалів щодо діяльності осередків 29 були присвячені кадровим рокировкам, загальному стану справ в середині партій та прогнозам щодо майбутніх виборів, 1 - мав характер програмної заяви і тільки 2 (!) – висвітлювали роботу осередків по реальному вирішенню місцевих проблем („Черкаські бютівці просять коштів на реконструкцію мосту через Дніпро”, „Нова доба”, 26.03.2009); „Що виробите як народний депутат України для обласного центру”, інтерв'ю з головою обласного осередку Народної партії С. Терещуком, „Нова доба”, 23.04.2009). Приблизно такі ж тенденції мають місце і на телебаченні.

Діяльність регіональних осередків політичних партій висвітлюється в місцевих ЗМІ переважно нейтрально. Лідером за кількістю негативу на свою адресу в пресі є БЮТ (2/3 від всієї негативної інформації щодо суб'єктів моніторингу), друге місце посідає Єдиний центр. Показовою є стаття „... ЄЦ підкрався непомітно. Штучно створена владою партія померла на Черкащині, так і не народившись...” („Вечірні Черкаси”, 27.05.2009), назва якої вже задає відповідну тональність повідомленню. Лідером за кількістю позитивних повідомлень в пресі теж є

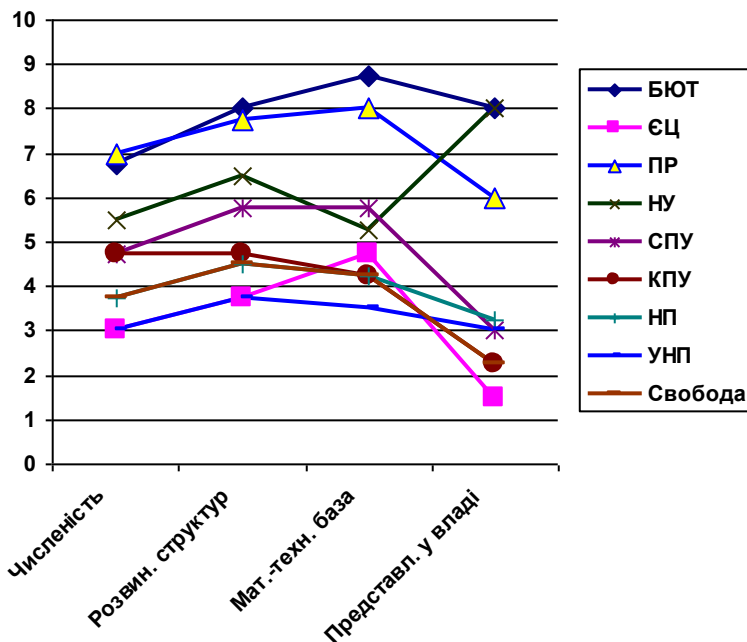
БЮТ, матеріали за знаком „плюс” були надруковані теж відносно Народної партії, Партії регіонів та „Нашої України”. Приклад: стаття „З Партією регіонів чи без неї народ незабаром вийде не вулиці аби позбутися нинішньої влади” („Нова доба”, 31.03.2009).

В цілому моніторинг показав, що системної роботи з місцевими ЗМІ абсолютна більшість обласних осередків політичних партій Черкащини не веде, конкретної діяльності по вирішенню місцевих проблем на шпальтах газет та на телеекранах не висвітлює, що не дозволяє виборцям зробити адекватну оцінку ефективності обраної влади та свідомий електоральний вибір.

РІВЕНЬ РОЗВИТКУ ОБЛАСНИХ ПАРТІЙНИХ ОСЕРЕДКІВ ЗА КІЛЬКІСНИМИ ТА ЯКІСНИМИ ПОКАЗНИКАМИ

Експерти оцінювали рівень розвитку партійних осередків за різними показниками, зокрема, кількісними (чисельність, розвиненість партійних структур, матеріально-технічна база, представленість у владі) та якісними (стабільність керівництва, співпраця з політичними центрами, прозорість та публічність діяльності, позитивний та негативний вплив на якість життя громади, активність в виборчий та передвиборчий період, рівень взаємодії з виборцями та владою, врахування гендерної складової).

Найвищий рівень розвитку за кількісними показниками, на думку експертів, мають обласні осередки БЮТ, Партії регіонів та „Нашої України”, при цьому експерти по всіх індикаторах зійшлися в оцінках:

За ресурсним потенціалом БЮТ та Партія регіонів значно випереджають інші партійні осередки.

Щодо якісних показників, деякі з них заслуговують окремого розгляду.

Прозорість та публічність діяльності

Найбільш прозорими партійними структурами, за оцінками експертів, стали Партія регіонів та СПУ, найбільш закритими – КПУ та «Свобода», при цьому жодна партійна структура не отримала за свій рівень прозорості від експертів більш ніж 5 балів по 10-бальній шкалі. Письмове анкетування керівників обласних осередків політичних партій показало, що найбільш прозорим можна вважати керівництво ОК СПУ– перший секретар О.

Малиновський був єдиним керівником партійного осередку, який відповів на всі запитання анкети стосовно діяльності обласного осередку партії, керівники інших партійних організацій опитування в основному проігнорували.

Відкритими інформаційними ресурсами володіють тільки 4 з 9 партійних осередків. Так, окремі регіональні веб-сторінки є тільки у такі організацій:

- Єдиний центр (<http://www.cherkasy.edc.org.ua>),
- Народна партія (<http://www.narodna.at.ua>),
- СПУ (<http://www.spu.net.ua>),
- НПУ (<http://www.narodna.at.ua>),
- ВО „Свобода”
(<http://www.cherkasy.svoboda.org.ua/>).

Всі сайти оновлюються епізодично, з більшою інтенсивністю напередодні та підчас виборів, всі мають інформацію про партію, блок новин, рубрику, в якій висвітлюється позиція партії, публікації, з нетрадиційних «родзинок» - рубрики «Молодіжна сторінка» та «Юридичні консультації» на сайті обласного осередку Народної партії. На всіх сайтах, крім регіональної сторінки «Свободи», присутня контактна інформація, в тому числі районних та міських осередків, - на сайті ж «Свободи» відсутня будь-яка інформація, за якою представників цієї політичної сили можна знайти на Черкащині. У інших політичних сил ситуація з присутністю в Інтернеті гірше: БЮТ, КПУ, ППНУ, УНП не тільки не мають регіональних сторінок – на загальноукраїнських сайтах є тільки контактна інформація черкаських обласних осередків, на сайті Партії регіонів в рубриці «регіональні організації» інформація про Черкаську область представлена тільки в вигляді контактів та біографії голови обласного осередку Віталія Бута.

Тільки одна регіональна партійна організація має свій друкований орган – СПУ (газета «Народна правда»), а

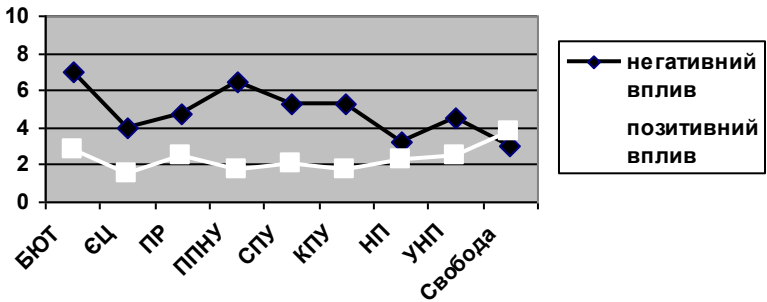

керівник цього обласного осередку має блог в Інтернеті, як до речі і керівник обласної організації Партії регіонів.

Така ситуація в умовах незбалансованого змістовно представлення обласних осередків в медійному просторі не сприяє прозорості їх роботи та залишає партійні структури певними кулуарними утвореннями поза спостереженням та впливом виборців.

Активність регіональних політичних структур виборчий і передвиборчий період традиційно для української політики відрізняється в значній мірі. Найбільшу активність в виборчий період проявляють, за спостереженнями експертів, БЮТ та Партія регіонів, дещо меншу – інші традиційні для регіону гравці – ППНУ, СПУ та ВГО «Свобода». Найбільш активними в між виборчий період є УНП, ВГО «Свобода» та СПУ. При цьому оцінка експерти налаштовані дуже скептично щодо активності суб'єктів дослідження в міжвиборчий період - різниця в оцінках порівняно з періодом виборів досягає 5 балів за 10-бальною шкалою (наприклад, у БЮТ та Партії регіонів).

В оцінці **позитивного та негативного впливу політичних сил на життя громади** експерти надавали часто протилежні оцінки, мотивуючи, що оцінити рівень впливу неможливо в силу недостатньої прозорості діяльності партійних структур, однак переважна більшість експертів вважає, що найбільш негативно впливає на життя громади діяльність осередків БЮТ (7) та «Нашої України» (6,5). Визначаючи регіональні організації, які мають позитивний вплив, експерти були більш стриманими в оцінках: найвищий показник – 3,75 – у ВГО «Свобода», хоча саме в оцінці цього осередку експерти мали чи ні найбільші розходження:

В цілому всі експерти зійшлися в міркуванні, що діяльність осередків політичних партій, що стали об'єктами дослідження, має в більшій мірі негативний вплив на громаду, ніж позитивний.

Жоден з осередків політичних партій не враховує в своє діяльності, за спостереженнями експертів, **гендерної складової**. На парламентських виборах 2007 року жодна з політичних сил, що планувала пройти у парламент, не дотрималася принципів паритетного формування списків. Негативні тенденції, які були помічені на виборах народних депутатів ще раніше - наявність більшої кількості жінок в «непрохідних» частинах списків та низький відсоток жіночого представництва у партій-лідерів. Аналіз доступної інформації щодо діяльності осередків політичних партій Черкащини в міжвиборчий період дозволяє зробити певні висновки: заходів, спрямованих розвивати та підтримувати жіночу політичну активність (зокрема, навчальних), осередки не проводять. Можна прогнозувати, що гендерний компонент під час наступних виборів врахований знову не буде.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛАСНИХ ПАРТІЙНИХ ОСЕРЕДКІВ

Аналіз рівня розвитку партійних осередків Черкащини був би неповним без визначення експертами основних проблем партійного розвитку регіону. Вони виглядають в узагальненому вигляді наступним чином:

Місцеві осередки партій (блоків)	Проблеми
БЮТ	• Закритість внутрішньопартійних процесів; • Наявність кількох центрів впливу, конфлікти між основними дійовими особами; • Відсутність принципових керівників; • Невиконання програмних положень та передвиборчих обіцянок; • Зміна керівництва перед самими виборами, набір у партію випадкових людей для кількості; • Некерованість депутатських фракцій у місцевих радах; • Відсутність чіткої ідеології; • Відсутність власних медіа-ресурсів.
ЄЦ	• Нерозуміння партійцями мети створення; • Відсутність принципових керівників; • Невиконання програмних положень та передвиборчих обіцянок; • Зміна керівництва перед самими виборами; • Відсутність чіткої ідеології.

ПР	• Наявність окремих представників криміналітету у керівництві; • Відсутність «креативності» у формах роботи; • Часті договірні голосування депутатів; • Зміна керівництва; • Відсутність чіткої ідеології; • Відсутність власних медіа-ресурсів.
НУ	• Забюрократизованість; • Відсутність принципів керівників; • Невиконання програмних положень та передвиборчих обіцянок; • Значна втрата рейтингу Президента та самої партії на національному рівні; • Відсутність чіткої ідеології.
СПУ	• Зневіра в партію взагалі; • Розпад партійної інфраструктури на місцях; • Вихід з партії частини активних членів; • Відсутність впливу на місцеві події.
КПУ	• Надмірний консерватизм форм і методів роботи; • Відсутність принципів керівників; • Невиконання програмних положень та передвиборчих обіцянок; • Вузький сегмент виборців; • Недостатнє представлення в місцевих ЗМІ.
НП	• Імідж партії відставних чиновників; • «Сірість» партії, відсутність ідей та помітних лідерів; • Недостатнє представлення в місцевих ЗМІ.

УНП	• Несистемний підхід до роботи; • Відсутність принципів керівників; • Невиконання програмних положень та передвиборчих обіцянок; • Слабкість фінансової бази партії та її “заикленість” на антикомуністичних ідеях; • Недостатнє представлення в місцевих ЗМІ.
ВО „Свобода”	• Імідж „фанатиків-радикалів”; • Нерозкрученість бренду партії на Черкащині, хоча потенційні можливості високі; • Відсутність представництва у владі.

Експерти теж оцінювали **стан готовності** осередків політичних партій **до загальноукраїнських та місцевих виборів**. За станом готовності до проведення президентських або позачергових парламентських виборів партійні організації Черкаської області розподіляються наступним чином. Найбільш підготовленою до виборів структурою експерти визначили БЮТ (5,4). Другу позицію за рівнем готовності займає Партія регіонів (5), третю майже розділяють «Наша Україна» (4,8) та Народна партія (4,6), далі ідуть «Єдиний центр» (3,9), СПУ (3,5), КПУ (3,1) та УНП (2,9), які знаходяться фактично на одному рівні підготовки. Експерти вважають, що всі партійні структури обласного рівня, крім Партії регіонів, краще підготовлені до загальнонаціональних виборів, ніж до місцевих.

Переважає більшість опитаних експертів не бачить значних перспектив розвитку місцевих партійних осередків в умовах пропорційної виборчої системи. Одні експерти звертають увагу на не вирішену досі проблему

непрозорості формування виборчих списків та відсутність можливостей впливу виборців на цей процес: «Перед виборами партії будуть поповнюватися не занадто ідейними, але бажаними будь-що потрапити в депутатські списки людьми. Відірваність партійних ватажків від інтересів виборців в таких умовах буде ще більше зростати, що може спричинити втрату інтересу громадян до політичних партій, як політичного інструменту впливу в країні». Інші зазначили, що «реалії функціонування пропорційної системи в Україні такі, що партії не орієнтуються на реальні потреби виборців і їх не враховують». Діюча виборча система, на думку експертів, перетворила багато політичних партій в закриті корпоративні структури з відсутністю внутрішньої демократії та зруйнованими зв'язками з виборцями. Ідеологічна складова в партіях практично не впливає на прийняття рішень керівництвом партій.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Рівень розвитку обласних осередків політичних партій Черкащини є наразі невисоким. Основними проблемами регіональних партійних структур є:

1. Відсутність орієнтації на виконання передвиборчих обіцянок та реалізацію програмних положень. Навіть політологи, журналісти та представники громадських організацій не мають достатньої інформації про приклади участі осередків партій в вирішенні соціальних проблем регіону та проблем окремих громадян.
2. Відсутність налагодженого зв'язку з виборцями, невикористання абсолютною більшістю

- партійних організацій такого механізму взаємодії з виборцями, як діяльність громадських приймалень, звітування, зокрема, публічне.
3. Відсутність системної роботи з регіональними ЗМІ, спрямованої надати виборцям інформацію, необхідної для оцінки діяльності обраних державних службовців та здійснення усвідомленого вибору.
  4. Низький рівень прозорості та публічності партійних структур.
  5. Занизька активність партійних структур в між виборчий період порівняно з періодом виборів.
  6. Наявність у більшості партійних осередків різнопланових організаційних проблем (кадрових зокрема).
  7. Оцінка впливу партійних осередків на життя громади як в першу чергу негативного.
  8. Невраховання гендерної складової в діяльності партійних осередків і невикористання тим самим потенціалу значної частини населення.

ПАРТІЙНЕ ЖИТТЯ ЯК ВОНО Є : ДУМКА ГРОМАДСЬКОСТІ

Метою проекту „Моніторинг стану розвитку політичних партій Черкаської області” було також з’ясування думки пересічного громадянина, виборця, про політичні партії як такі взагалі і їх обласні осередки зокрема.

З цією метою Черкаською обласною організацією Комітету виборців України було організовано і проведено ряд публічних заходів, які допомогли досягти поставленої мети:

1. круглі столи „Партійне життя як воно є”,
2. зйомки і презентація фільму „Парт.com”,
3. дебати на тему: „Чи потрібна Україні пропорційна виборча система за партійними списками?”.

Ці заходи допомогли поглянути на політичні партії та їх місцеві осередки очима громадськості: представників НУО, студентської молоді і пересічних виборців, „людей з вулиці”.

„Партійне життя як воно є”

Попередні результати моніторингу стану розвитку місцевих осередків політичних партій Черкаської області стали відомими вже наприкінці квітня 2009 року. Вони були оприлюднені на прес-конференції голови правління ЧОО КВУ 29 квітня 2009 року і стали однією з тем для обговорення на двох круглих столах „Партійне життя як воно є”, які було проведено в Черкасах і Смілі в травні 2009 року. До участі в обговоренні поставленої проблеми

були запрошені представники партійних організацій, журналісти, політологи, громадські діячі.

Учасники круглих столів визнали, що рівень розвитку партійних організацій Черкащини не відповідає тій ролі, яку відводить партійним структурам законодавство в частині формування місцевих та центральних органів представницької влади. Представники партійних організацій не завжди сприймають критику з боку представників громадськості.

Загальними зауваженнями, які висловили учасники круглих столів були:

- лідерський тип партій;
- відсутність внятної ідеології і стратегій розвитку суспільства;
- тісний взаємозв'язок з промислово-фінансовими групами та залежність від них;
- непрозорість внутрішні процедур та формування партійних кас;
- популізм;
- нездатність до конструктивного блокування за ідеологічним принципом.

Зауваженнями, які висловлювали учасники до місцевих організацій основних політичних партій, були такі:

- корупція в керівництві партійних організацій;
- зрощування окремих партійних організацій з кримінальними структурами;
- закритість процесу формування списків кандидатів в місцеві ради на виборах;
- відсутність відповідальності перед виборцями;
- спроби наслідувати старі радянські принципи партійного будівництва;

- відсутність реальної демократії в партійних організаціях.

Висновками, до яких дійшли учасники круглих столів, стали такі: партійні структури, як елемент політичної системи, втратили довіру громадян. Вони перетворилися в технологічні структури з підтримки окремих політиків, відірвані від реальних проблем суспільства. Для відновлення реальної взаємодії суспільства і органів влади політичні партії повинні вдатися до внутрішніх реформ. Стимулювати до цього їх може прийняття змін в законодавстві про політичні партії, а також виборчі закони. Зокрема, учасники відзначили необхідність регламентувати фінансування політичних партій, перейти до системи „відкрити списків” на виборах в представницькі органи влади, позбавити партії монополії на формування представницьких органів влади.

„Парт.com”

Фільм „Парт.com” знімався впродовж всього періоду реалізації проекту „Моніторинг стану розвитку політичних партій Черкаської області” і дав змогу поглянути на партійне життя як ззовні, очима виборців, так і зсередини, очима керівників місцевих осередків політичних партій.

Найцікавішим при цьому виявилось те, що незважаючи на спільний предмет для обговорення думки виборців і політиків не мають майже нічого спільного.

В результаті зйомок автори фільму зробили зазначені нижче висновки.

Слова «політика», «демократія», «вибори» останні роки в Україні є чи не найбільш часто вживаними термінами.

Затяжна політична криза та раптова економічна змушують пересічних громадян намагатися розібратися в тому, хто все ж таки керує країною, хто за неї відповідає, хто винен і що в решті решт робити? Ми вирішили з'ясувати основні питання роботи національних політичних партій, які на сьогодні за великим рахунком формують внутрішню політику держави і є одним з основних елементів демократичної системи.

За радянських часів система була простою як 3 копійки – партія сказала «треба» - виборець відповів «так». У день виборів – святкове вбрання та настрої, на дільницях – музика, відкритий буфет та ...1 кандидат. І багатьом це подобалося. А що? Відразу зрозуміло «хто в домі хазяїн»!

За часів незалежності, вибори переросли у справжні всеукраїнські змагання, без яких годі уявити сьогоденне життя. З'явилася ціла індустрія – агітатори, піарники, спічрайтери, політтехнологи... Усі кольори розібрали на партійну символіку, агітками заклеїли усі паркани, пісням надали нового змісту, а з екрану – усміхнені лідери дарують нам обіцянки доброго життя.

Нібито демократично, весело, захопливо, але... Розчарування виборців у своїх обранцях з кожним роком все відчутніше. У чому ж справа? У тому, що ми не тих обираємо, чи в тому, що нам не тих пропонують?

В зв'язку з цим мешканцям м. Черкаси було поставлено декілька питань, які допомогли з'ясувати погляд сучасного виборця на партії та виборчу систему в Україні.

На питання: **«Чи хочете Ви стати депутатом?»**, більшість відповіла ствердно:

«Хотілося б якось допомогти людям, але навряд чи мене туди хтось пустить...»

«От якби випала така доля і честь, я б себе там десь і бачив...»

«А хто ж не хоче!...»

Але були й такі, хто не бачив себе в політиці:

«... політика то болото... брудна річ, тому я не прихильник цього...»

«Там дуже важко бути, там чесна людина не буде робити...»

Згідно нинішніх українських законів, депутатом можна стати, лише потрапивши в списки якоїсь політичної партії. Влитися в лави партії не дуже складно, варто лише знайти партію до смаку. Це підтверджують і представники самих партій.

В. Касян (НПУ): *«... це може бути будь-яка людина, яка живе в населеному пункті Черкащини, але яка має певний авторитет і хоче працювати на громаду...»*

Н Горбенко (Партія регіонів): *«...кожен громадянин України має право стати членом партії...»*

О.Малиновський (СПУ): *«... в принципі люба людина може прийти хоч з вулиці написати заяву і вступити в партію, якщо вона поділяє наші погляди, нашу програму і статут...»*

Але...

Набагато складніше потрапити у списки кандидатів від цієї партії. Обласні лідери в один голос твердять – таку честь можна заслужити лише чесною працею.

І.Єресько (БЮТ): *«... нічого неможливого в цьому світі немає. Але ми завжди оцінюємо людину по тому як вона працює...»*

В. Касян (НПУ): *«... наш виконком в першу чергу цікавить як ця людина буде захищати інтереси громади, а потім вже свої...»*

Н Горбенко (Партія регіонів): «... це люди які докладають дуже багато зусиль для того, щоб працювати сьогодні на благ нашого народу...»

Експерти ж вважають, що це лише частина правди і далеко не найголовніша.

С.Пасічник (експерт КВУ): «Потрапити до списків до Верховної Ради можуть лише доволі багаті люди або люди які є видатними в тій чи іншій галузі...»

Т.Єщенко (політичний оглядач): «Якщо ця «людина з вулиці» володіє певним капіталом або може щось предметно запропонувати партії, тоді, звісно, її шанси стати депутатом значно зростають...»

Приблизно таку ж точку зору ми почули від «людини з вулиці». На питання **„Що треба для того, щоб стати депутатом?“**, отримали відповідь: «По-перше, бажання, по-друге, прагнення, трошки зв'язків і купу грошей...».

Звідки ж у партій гроші?

Зрозуміло, що фінансові питання у виборчому процесі якщо і не головні, то одні з найважливіших. Адже агітаційні матеріали, рекламні ролики, поїздки – все це вимагає великих коштів. Та і частина виборців не проти підзаробити в період виборів – агітаторами, членами виборчих комісій, спостерігачами. Кошти на передвиборчу кампанію виділяє держава, але всім зрозуміло, що це крапля в морі, порівняно з тим, скільки на виборах витрачає середня партія. До того ж, і між виборами треба якось працювати.

І.Єресько (БЮТ): «...зрозуміло, щ у нас є певні люди, які дають певні кошти для того, щоб утримувати певну партію, для того, щоб наші ідеї були активними...»

Н Горбенко (Партія регіонів): «...членські внески і добровільні пожертвування громадян...»

О.Малиновський (СПУ): «...є партійні внески, але їх доля дуже невелика, ...тому завжди є спонсори у партії...»

В. Касян (НПУ): «...100% це гроші, які нам дають депутати наших районних, міських рад, керівники наших районних партійних організацій, які мають свої підприємства, або працюють на великих підприємствах...»

Експерти говорять про «добровільні пожертви» трохи інакше.

С.Пасічник (експерт КВУ): «В списках більшості провідних політичних партій, які представлені в парламенті в місцевих радах є люди, які є доволі потужними бізнесменами і свої фінансові ресурси вони спрямовують на виборчі рахунки партій...»

Т.Єщенко (політичний оглядач): «... звичайно це кошти, які платяться за входження в виборчі списки. Це давно не секрет, що кожна партія має певний бізнес-план: залучити певну кількість тисяч гривень, для того, щоб вирішити певну задачу...»

В Америці, наприклад, спонсорувати демократів чи республіканців є справою почесною! Партії своїми благодійниками пишуться, їм публічно дякують. Наші ж українські партії говорити в голос про них ніби соромляться. Виборці між тим впевнені – гроші партіям ідуть із їхньої кишені! Без дозволу!

«Якби вони зі своїх кишень витрачали ці гроші, то, мабуть, не так би спішили вибори проводити, а з народної кишені –можна хоч щороку обиратися...»

«...з народних грошей! Ну звідки ж вони візьмуть?...»

«...мені здається що з простого народу..»

Однак напряду підтримувати вибрану партію своїми грошима теж готові далеко не всі.

«... це, як то кажуть гроші на вітер, бо ніхто не знає куди ці кошти йдуть і що на них купують...»

«Якби я був готовий платити партійні внески, я був би депутатом...»

«Платити внески за діяльність партії або за членство я не готовий...»

«Якщо людина гідна і я в ній впевнений, то чому б їй не допомагати просунути її ідею?...»

«Якщо сформується партія... і я буду її членом, то я готовий платити внески»

Отже, поки фінансування партій не стане більш прозорим, а виборці не будуть готові голосувати не лише бюлетенями, але і грошима, функціонування партій не буде в повній мірі демократичним, та викликатиме підозри у зловживанні.

І все ж партії потрібні! Саме через них, людина може висловити своє бачення розвитку країни, обрати ідеологічний та економічний напрямок її розвитку. Для цього спектр партій має відображати усі позиції громадян. В Україні нібито і партій багато, однак далеко не всі з них дійсно мають чітку ідеологію, якій слідують. Саме зміна політичного вектору, переходи депутатів від правих до лівих, постійні інтриги та сварки як на рівні парламенту, так і серед місцевих депутатів знижують довіру виборців до партійної системи як такої.

На питання **«Якої партії не вистачає в Україні?»** знімальна група почула таке:

«Не вистачає партії відвертих і чесних людей»

«...сильної національної партії, яка б об'єднувала суспільство, а не роз'єднувала б його...»

«... без корупції, без яхт, без літаків приватних, а лише для держави...»

«... партії, яка могла б сформулювати чітку національну ідею...»

«...чесної...»

Іншим недоліком українських партій сьогодні є їхня залежність від свого лідера. За задумом, лідер повинен впроваджувати думку членів партії. Насправді ж у нас все навпаки. І самим партійцям доводиться підлаштовуватися під лідера, та впроваджувати в життя його ідеї.

С.Пасічник (експерт КВУ): *«В більшості випадків спостерігається ситуація, коли обласні осередки напряму підпорядковуються загальноукраїнському лідеру і більшості випадків керуються його рішеннями»*

Самі партійці з цим не погоджуються. Однак ніхто не стверджує, що дії лідерів визначають прості партійці – все одно вони фігури дуже самостійні. Одні допомагають своїм в регіонах, другі - прислуховуються, треті – просто не заважають і добре!

Н Горбенко (Партія регіонів): *«...Віктор Янукович завжди прислуховується д думки регіонів...»*

В. Касян (НПУ): *«Нам велику допомогу надає Голова Верховної ради України Литвин, який в минулому році і протягом цього року вже 6 разів побував на території Черкащини...»*

І.Сресько (БЮТ): *«Сам лідер в роботу Черкаської організації і будь-якої іншої організації не втручається...вона дуже демократична людина...вона не керує безпосередньо Черкаською партійною організацією...»*

Тому і складається ситуація, коли за королем не видно оточення, отже за харизматичним лідером «паровозом» тягнуться незнайомі, а подекуди і неприємні виборцям обличчя. Існує думка, що справа в пропорційній системі,

що поступово запроваджувалась починаючи ще з 1998 року на виборах до Верховної ради.

Тож постає питання: *від пропорційної системи більше шкоди чи користі?*

Нагадаємо, вибори за мажоритарною системою, якими ми користувалися на місцевих виборах до 2006 року – це вибори одного депутата з кожного округу, який до речі, міг взагалі бути безпартійним). Тепер усі кандидати зібрані у партійний рейтинг, тобто список, за який нам пропонують проголосувати. Незадоволених такою системою дуже багато.

«...за партійними списками – ляльки, які сидять потім в залі і натискають кнопки...»

«... політичні списки не подають всього того представництва, яке мало б бути на мій погляд в органах влади...»

«...люди повинні бачити, кого вони обирають...»

«В цілому, вони (списки) можливо є кращими, але вони, нажаль, є безликими. Коли людина голосує не за конкретну особистість, не може бути гарантована довіра до цієї політичної сили...»

«Для мене це незрозумілий процес. Власне кажучи саме з цієї причини я на вибори не ходжу...»

Деякі політики також не є прихильниками пропорційної виборчої системи:

В. Касян (НПУ): «В моєму розумінні краща і ефективніша робота депутатського корпусу місцевих рад, коли мажоритарна система...»

Не схвалюють теперішню виборчу систему і експерти:

Т.Єщенко (політичний оглядач): «...партії підбирають людей відданих... часто це люди, які не мають лідерського досвіду. Якщо збережеться теперішня пропорційна система на місцевих виборах в її нинішньому вигляді, ми можемо з року в рік мати фактично одні й ті ж самі обличчя при владі...»

Однак повернення до мажоритарки теж не вихід – ми маємо достатньо досвіду купівлі депутатства в округах за гречку, ковбасу або гроші. Виходом як покращити пропорційну систему можуть стати так звані відкриті списки, коли список партії формується за рейтингом, визначеним самими виборцями. Саме вони вирішують, кому з депутатів бути першим, а кому – сто першим. Однак партії хоч і не проти, але і не дуже за такі нововведення, а систему «праймеріз» – публічне визначення рейтингу кандидатів – називають занадто складною для нашого «простого українця».

Н Горбенко (Партія регіонів): «На мою думку списки і сьогодні відкриті. Тому що кожна людина має право через сайт вийти на ЦВК і ознайомитися зі списком кандидатів в депутати всіх рівнів...»

О.Малиновський (СПУ): «...відкриті списки – це формалізм. Виборець, якщо захоче почитати списки, їх прочитає. Інше питання, що розуміти під відкритими списками. Для мене відкриті списки – це коли обласна організація висуває на кожний округ свого представника...»

І.Єресько (БЮТ): «Для нас відкриті списки – не проблема... Але та система, яка прийнята у нас – відповідальність за кожен регіон, за кожен округ – не менш ефективна ніж боротьба за відкриті списки...»

В. Касян (НПУ): «Якщо ми говоримо про Верховну раду, то це треба обов'язково зробити...»

Отже, партійних керманічем все в їхніх партіях ніби влаштує. Виборців – навпаки. За соціологічними даними

38% абсолютно не довіряють політичним партіям, а майже 39% - скоріше не довіряють. Та і членами політичних партій сьогодні в Україні є лише 2% населення.

Т.Єщенко (політичний оглядач): *«...та роль партій, яка зросла після запровадження пропорційної системи, абсолютно не відповідає фактичному вrostанню політичних партій в громадське життя...зв'язки дуже хаотичні, нестабільні і виключно утилітарні...»*

Тож зрозуміло, що на часі зміни у ставленні партій до виборців, як і виборців до партій. До наступних парламентських виборів ще є час.

«Вони повинні повернутися обличчям до людей, а не до себе. Думати про людей, а не про себе. Щоб вони були для народу, а не народ для них...»

«...я вважаю головне не брехати...»

«Сьогодні ми для них «маленькі українці», але треба, щоб ми стали нормальними українцями, нарівні з ними...»

«...трошки зменшити свої потреби...»

«Насамперед, доводити до кінця, до логічного втілення свої обіцянки...»

Тоді думки виборців про партії і депутатів зміняться на краще і ніколи не прозвучить з вуст виборця таке побажання:

«...переобрати їх усіх! Всіх просто скинути і поставити інших...»

„Чи потрібна Україні пропорційна виборча система за партійними списками?“

Неодмінною складовою процесу формування „суспільного замовлення” на внутрішньопартійні реформи та реформи політичної системи в цілому є широка

суспільна дискусія навколо цієї теми. Під широкою дискусією слід розуміти обговорення даної теми в засобах масової комунікації, на спеціально організованих заходах за участю представників влади та опозиції, експертів-науковців, експертів з числа представників профільних неурядових організацій, представників бізнес-середовища.

Ці заходи повинні проходити не лише в столиці та містах-мільйонниках, але дійти до кожного районного центру, де знайдуться представники перелічених категорій учасників. Ініціаторами таких заходів можуть і повинні бути і влада, і опозиція, і неполітичні організації. Ефект від дискусії на рівні експертів та від висвітлення її в ЗМІ повинен полягати в переході дискусії на рівень побутовий. До кожного члена суспільства необхідно донести основні поняття, без яких дискусія перетворюватиметься на констатацію проблеми і порожні гасла. Тобто для українського суспільства, яке не має достатнього досвіду всеохоплюючих дискусій (виключенням є хіба що дискусія щодо державної незалежності, яка мала місце в 1991 році і пройшла скоріше на побутовому рівні) необхідно задати чіткі параметри аргументації, запропонувати тези й антитези, окреслити перспективи розвитку ситуації.

Для спрощення завдання по організації суспільної дискусії на тему „Які політичні партії потрібні сьогодні Україні?” можна скористатися прийомом розбивки цієї дискусії на обговорення окремих тез (антитез). Звичайно ж початок загальної дискусії має починатися із загальних тез «Нинішній стан розвитку політичних партій є задовільним», «Система пропорційних виборів за партійними списками виправдала себе», «Політичні партії здатні вивести країну з кризи». Такі або інші тези повинні бути обговореними в рамках суспільної дискусії яка може бути започаткована навіть з дискусії локальної, якій і присвячений цей розділ. А саме: „Чи потрібна Україні пропорційна виборча система за партійними списками?»

Для започаткування загальної дискусії важливо не тільки визначити актуальну і важливу для суспільства тему, але й обрати такі методи і форми обговорення, які б зацікавили навіть тих обивателів, які зазвичай залишаються поза суспільними процесами. Найбільш загально визнаним, видовищним, цікавим та ефективним методом організації дискусії є дебати.

В Україні термін «дебати» має чітко виражений політичний асоціативний ряд. Проте в цій формі також можливо обговорити широкий спектр питань: наукових, філософських, етичних, мистецьких.

Класичною і найбільш регламентованою формою проведення дебатів є так звані «оксфордські дебати». Це цікаве явище виникло в середовищі класичних англійських університетів Оксфорду й Кембриджу на початку 19 ст. Сьогодні такий метод організації дискусії широко використовується в освіті, науці, політиці. З певними варіантами саме «оксфордські дебати» часто можна побачити по телебаченню в різних країнах. Вміння відстоювати свою думку на дебатах сьогодні вважається обов'язковим для будь-якого публічного політика.

Оксфордські дебати проводяться за чіткими й незмінними з 19 століття правилами:

- Дебати організовує і проводить Голова. Він не має права брати участі в дискусії, тому що є нейтральною особою.
- Голові допомагає Секретар, котрий інформує виступаючого про те, скільки часу йому залишилося, а також займається документацією дебатів.
- Перед дебатами учасники займають місця згідно такого принципу: з правої сторони – особи, що захищають тезу; з лівої сторони – особи, що заперечують тезу; у кінці залу, посередині – особи,

котрі ще не мають визначеної думки (так зване "болото").

- Перші місця призначені для головних виступаючих.
- Кожен виступаючий повинен розпочати виступ словами: "Пане Голово...", звертаючись до особи, що проводить дискусію.
- Учасники дебатів повинні звертатися один до одного, вживаючи форми "Пан/Пані".
- У дебатах по черзі виступають особи, що захищають тезу, і ті, що цю тезу заперечують. Першою виступає особа, котра захищає і визначає тезу. Наступні виступаючі повинні обговорювати цю визначену тезу. Останні виступаючі підсумовують аргументи сторін. Закінчує виступаючий, що заперечує тезу.
- Після головних виступів починаються дебати в залі, в якому кожен має право голосу (у тому числі головні виступаючі), перед тим подаючи своє ім'я і прізвище Секретареві. Виступаючі по черзі представляють сторони, що підтримують і заперечують тезу. Розпочинає виступ той, що захищає тезу. Дебати тривають доти, поки вже немає охочих виступити на захист даної сторони або до постанови Голови.
- Особа, що отримала право голосу, підходить до трибуни і стає на відповідну сторону. Виступаючий не повинен далеко відходити від трибуни.
- Учасники дебатів мають право задавати питання і подавати інформацію, встаючи з місця, поклавши ліву руку на голову, а праву підносячи до гори і говорячи слова: "Питання" або "Інформація". Виступаючий має право прийняти або відкинути втручання за допомогою виразного жесту або

говорячи слова "Прошу" чи "Ні, дякую". Втручання не може бути довшим, ніж 2-3 речення.

- Якщо втручання відкидається, особа, що зголосилася задати запитання чи надати інформацію, повинна без заперечення сісти.
- Виступаючий і Голова мають право у будь-яку хвилину перервати втручання.
- Виступаючі повинні чітко дотримуватися часу, призначеного для виступу. Після закінчення цього часу Голова має право перервати виступ.
- Учасники дебатів можуть змінювати місця і залишати зал лише у перервах між виступами.
- Голова заспокоює зал словами: "Тиша". В окремих випадках Голова має право попросити залишити зал учасників, що не дотримуються регламенту.
- Після дебатів проводиться голосування, в якому всі присутні мають право виступити на захист обраної сторони. Голосуючі повинні оцінювати не тезу, а аргументи, представлені сторонами.

Оксфордські дебати складаються з двох частин. Протягом першої частини виступають основні промовці, визначені організаторами дебатів. Зазвичай їх є по четверо (інколи по п'ятеро) від кожної сторони. Промовці виступають по черзі. Кожен з промовців виконує чітко визначену роль.

Пропозиція	Опозиція
<i>І промовець:</i> Він відкриває дискусію. Його завданням є визначення теми. Він повинен звернутися до тези, визначаючи всі незрозумілі	<i>І промовець:</i> Його завданням є звернутися до означення тези іншої сторони і представлення її власного розуміння, причому це не

в ній формулювання. Потім він повинен представити 3 (максимум 4) основні аргументи своєї сторони, частково обґрунтовуючи їх. Цей промовець має на виступ 6 хвилин. Його роль не є надто складна, проте дуже важлива, оскільки всі наступні промовці як зі сторони пропозиції, так і опозиції повинні триматися визначеної ним тези.	може бути цілком інше означення, а лише не більше як власне відношення до тези в рамках представленого пропозицією значення. Потім промовець повинен представити 3 головні контраргументи до тези і обґрунтувати їх. На свій виступ він має 6(8) хвилин. Його роль також не є важка, проте вона визначає усю подальшу стратегію своєї сторони.
<u>II промовець:</u> Його завданням є розкриття аргументів першого промовця. Він може дуже коротко звернутися до аргументів опозиції, але це не є його основним завданням. Він повинен розвинути обґрунтування аргументів першого промовця і додати власні (максимум 3) нові аргументи, котрі пов'язані з попередніми. Він має на виступ 4 хвилини. Ця роль також не належить до складних.	<u>II промовець:</u> Подібно до II промовця зі сторони пропозиції.
<u>III промовець:</u> Повинен заперечувати аргументи	<u>III промовець:</u> Подібно до III промовця зі сторони

другої сторони. Він не повинен наводити власні нові аргументи. Лише в крайньому випадку він може це зробити. Проте він повинен згадати усі аргументи противників і по мірі можливостей заперечити їх або показати відсутність їх зв'язку з темою дискусії. На виступ він має 4 хвилини. Це найважча роль у дискусії, котра вимагає постійної уваги до аргументів противників і їх динамічного аналізу.	пропозиції.
<u>IV промовець:</u> Підсумовує аргументи своєї сторони. Він може (але дуже коротко) згадати попередній виступ противника. Якщо попередній промовець з його сторони не виконав своєї функції як належить, то він повинен коротко згадати аргументи противників. Його основним завданням є все ж таки повторення і закріплення найважливіших аргументів, наведених його стороною, а також обґрунтування їх значення. Він не повинен	<u>IV промовець:</u> Подібно до IV промовця зі сторони пропозиції. Додатковим козирем, який промовець повинен використати, є те, що він закриває основну частину дискусії і має останнє слово.

наводити жодних нових аргументів. Ця роль не належить до важких, проте є дуже важливою, оскільки виступ саме цього промовця залишається в пам'яті слухачів. Промовець має 5 хвилин.

Коли в дебатах виступає по 5 промовців, то додатковий промовець знаходиться між другим і третім. Його завдання є подібне до завдання II-го промовця. Тоді можна зменшити трохи час виступів, щоб не затягувати надто дебатів, причому перший промовець повинен мати найбільше часу. Запрошених гостей найчастіше розміщують на місцях II і III (і в варіанті на 4 особи, і в варіанті на 5 осіб). Завдяки цьому вони можуть освоїтись з атмосферою дебатів під час виступу першого промовця, але останнє слово є підсумовуючим.

Після виступів основних промовців розпочинаються дебати в залі, в котрих може взяти участь кожен (також основні промовці). Її розпочинає промовець зі сторони пропозиції. Кожний виступаючий має по 3 хвилини, причому головуючий має право скоротити регламент цих виступів. Дебати тривають до моменту, коли вже не буде бажаних виступати. Промовці з зали повинні виступати по черзі – спочатку промовець зі сторони пропозиції, а потім зі сторони опозиції. Головуючий має право перервати дебати швидше, якщо вважатиме, що вони тривають занадто довго.

Після дебатів в залі відбувається голосування. Предметом голосування є аргументи, а не теза. Голосують за аргументи, а не за тези.

Під час дебатів промовці не стають за трибуну, а стоять біля неї – промовці, які підтримують пропозицію – по праву сторону від головуючого, опозиція – по ліву. Секретар кладе на трибуну картки з записаним часом, що лишився до кінця виступу.

Саме за сценарієм оксфордських дебатів відбулася дискусія на тему „Чи потрібна Україні пропорційна виборча система за партійними списками?”. Участь в дебатах взяло дві студентські команди з Черкаського національного університету імені Б.Хмельницького, які відповідно до їх спеціалізації умовно можна назвати „юристи” і „історики”. Головою дебатів виступив експерт проекту Магдалена Братко

Дебати велися навколо тези „Україні потрібна пропорційна виборча система”. Метою дебатів було з’ясування думки студентської молоді щодо актуального в умовах сьогодення питання: чи є пропорційна виборча система оптимальною для України? Чи правильним було рішення про відмову від формування представницьких органів влади на основі мажоритарної і змішаної виборчої системи?

Організатори не ставили собі за мету довести або спростувати думку про те, що Україні потрібна пропорційна виборча система. Найголовнішим на думку ЧОО КВУ було продемонструвати те, що навіть політичні дискусії можуть проходити конструктивно, не перетворюючись на сварку двох ворогуючих таборів. Також було цікаво проаналізувати аргументи, які наводяться прибічниками та противниками вищевказаного твердження.

„Юристи”, які обстоювали пропорційну виборчу систему, відразу ж трансформували її:

Доповідач пропозиції №1: ... Україні потрібна пропорційно-рейтингова система, змішана... Ця система передбачає вибори як безпартійних кандидатів, так і представників партій. Виборець голосує як за призначений номер партії, так і за призначений номер депутата...

Представники пропозиції стверджували, що в світі існує лише дві виборчі системи: мажоритарна і пропорційна, які мають свої плюси та мінуси. Бажана для України виборча системи повинна бути змішаною, яка б поєднала б у собі всі сильні сторони обох систем.

Власне кажучи, захисники пропорційної системи, обстоювали таку її варіацію як пропорційна система з відкритими списками, де кожен з кандидатів мав би власний рейтинг, а виборці голосували б одночасно і за партію і за кандидата від неї, але того, який на їх думку був би гідний бути обраним.

Учасники дебатів, які стверджували, що Україні все ж таки потрібна пропорційна виборча система запропонували ще один шлях її вдосконалення, який стосувався власне процедури голосування:

Доповідач пропозиції №2: ... ми пропонуємо застосовувати систему персональних карток, які б одночасно були б своєрідним „свідомством виборця”, на якому містився б персональний штрих-код, який би зчитувався при голосуванні...

Доповідач пропозиції №3: ...присвоєння персональних штрих-кодів підвищило б відповідальність кожного з виборців, оскільки результати голосування оприлюднювалися б на сайті Центральної виборчої комісії...

Доповідач пропозиції №4: ...виборець, який би знав, що його голос є персоніфікованим втримався б від спокуси продати його...

Правда представники пропозиції не пояснили як в такому випадку можна було б дотриматися принципу таємниці голосування.

Представники опозиції систему штрих-кодів розцінили як недолік запропонованої рейтингової системи:

Доповідач опозиції №4: *...переважна більшість активних виборців в Україні – люди літнього віку, які не зумівши, або не забажавши розбиратися зі складною для них електронною системою голосування охоче продадуть свій голос...*

Врешті, підсумовуючи висловлені колегами думки останній доповідач пропозиції, закликав всіх до гнучкості мислення:

Доповідач пропозиції №5: *...оптимальним шляхом формування української виборчої системи стала б копіляція здобутків демократичних країн Заходу, які на власному досвіді спробували різні виборчі системи в чистому або змішаному вигляді... Як мажоритарна так і пропорційна система з закритими списками вже скомпromетували себе в Україні...привнесення рейтингу кандидатів дало б можливість отримати оптимальну для України модель виборчої системи...*

Противники тези про потрібність пропорційної системи, „історики”, цілком очікувано звернулися до історії:

Доповідач опозиції №1: *...Перша пропорційна виборча система була застосована в Бельгії в кінці 19 століття, далі вона розповсюдилася по країнам західної Європи і набула свого сучасного вигляду в другій половині 20 століття. Але вважати, що впроваджуючи в Україні пропорційну виборчу систему ми спираємося на європейський досвід західної демократії є некоректним, адже пропорційна виборча система в чистому вигляді не застосовується ніде в Європі. Пропорційна виборча*

система з закритими списками є лише в Україні та Молдові.

Представники опозиції порушили найболючіші на їх думки питання, пов'язані з існуванням пропорційної виборчої системи із закритими списками:

як можна говорити про демократію, якщо така система перешкоджає здійсненню права громадян обирати і бути обраними?

як можна говорити про справедливість цієї системи, якщо вона надмірно збільшує політичну вагу партійних лідерів?

Доповідач опозиції №2: *...Вони по суті перетворюються на магістрів виборчих орденів, які роблять вирішальний вплив на формування виборчих списків. Це в країні без демократичного досвіду партійної системи може призвести до узурпації влади партійними лідерами, що власне кажучи, ми зараз і бачимо.*

як можна говорити про переваги пропорційної виборчої системи, якщо по суті вона звужує відповідальність кандидата в депутати перед виборцями.

Доповідач опозиції №1: *...по-перше ті кандидати, що стоять у списку нижче шостого місця, невідомі більшості виборців, по-друге, вони звільняються від відповідальності за ті вчинки, які вони роблять.*

На думку представників опозиції пропорційна система є демократичною лише ззовні, вона не є еталоном демократії до якою прагне наша країна. Про демократію в Україні можна говорити доволі умовно. Власне „демос” – народ до списків не потрапляє:

Доповідач опозиції №3: *...за спинами першої п'ятірки до парламенту обираються олігархи, які через представницький орган держави фактично узурпують владу в країні...*

Як аргумент проти пропорційної системи представники опозиції також навели таку тезу:

Доповідач опозиції №5: ... українські політичні партії практично не відрізняються одна від одної за ідеологією... Ідеології як такої немає – є лише передвиборчі обіцянки, не оформлені в програми, про які забувають відразу після виборів... Таким чином на пропорційних виборах відбувається голосування не за партійний список, а за прибічників найбільш харизматичних політиків, які перераховані у виборчому списку в порядку, що відображає рейтинг прихильності лідера до того чи іншого кандидата...

На думку противників пропорційної системи цей принцип формування передвиборчих списків нівелює принцип пропорційності і фактично означає голосування, що характерне для мажоритарної виборчої системи – за конкретного кандидата, якого без його оточення, тобто „списку”, обрати не можна.

Аудиторія не залишилася байдужою до теми обговорення. На підтримку тези про необхідність пропорційної виборчої системи пролунали такі аргументи, навколо яких розгорнулася невеличка дискусія:

Представник від аудиторії (прихильник пропозиції) №1 .... хто з виборців цікавився як голосували колись обрані від наших округів депутати-мажоритарники? Нині ж через засоби масової інформації виборці можуть дізнатися про консolidовану позицію партії чи фракції з тих чи інших питань. При пропорційній системі виборів виборці отримали більш чіткий механізм відповідальності депутатів за прийняті рішення...

Доповідач опозиції №2: „... мажоритарна система в Україні існувала тоді, коли засоби масової інформації, в тому числі Інтернет, не були достатньо розвинуті. Тепер же неважко було б будь-якому виборцю зайти на сайт

Верховної ради України і дізнатися як голосував той чи інший кандидат”

Представник від аудиторії (прихильник пропозиції) №1 ... це не завжди є можливим, оскільки не всі голосування є поіменними, тоді як позиція партії (фракції) оприлюднюється засобами масової інформації практично завжди, принаймні про голосування з суспільно важливих питань...

Представник від аудиторії (прихильник опозиції) №1 ...представники пропозиції як плюс пропорційної системи висували аргумент про те, що наявність декількох фракцій, всередині яких панувала б партійна дисципліна, гарантує більший порядок і більшу працездатність у Верховній раді, але згадайте наш парламент, наші партії і наші коаліції: парламент не працює вже дуже довгу і ні про яку злагоду в ньому вже давно не йде мова...

Представник від аудиторії (прихильник пропозиції) №2 ... прошу згадати європейські країни, де існують пропорційні виборчі системи: там парламенти працюють, значить проблема, мабуть в особистостях, а не в системі...

Представник від аудиторії (прихильник опозиції) №2 ...можливо, як зауважила команда опозиції, для нашої ментальності не підходить пропорційна виборча система...

Представник від аудиторії (прихильник пропозиції) №3 ... ми зараз підійшли до нової моделі форми державного правління: парламентсько-президентська, а не президентсько-парламентська, чим підвищується роль парламенту у житті суспільства. Таким чином ми переходимо до необхідності забезпечення стабільності роботи парламенту. Це можна забезпечити, коли в ньому буде, на мою думку, невелика кількість

партій... Стабільність означає наявність можливості для створення дієздатної більшості в парламенті... При мажоритарній та змішаній системі до парламенту проходить багато депутатів від дрібних партій, які не мають спільної ідеології та мети, а це означатиме неможливість об'єднатися. Ви говорили, що зараз в парламенті не можуть об'єднатися 5 партій. Невже ви вважаєте, що легше об'єднуються 20 партій?..

Під час дискусії пролунало запитання про те чи не здається, що політичні партії нині поводять себе як політичні проститутки від **представника від аудиторії (прихильник пропозиції) №1** почули несподівану для захисника пропорційної системи відповідь: „Здається! Але яка розумна цьому є альтернатива?“. Альтернативу запропонував представник опозиції.

Представник від аудиторії (прихильник опозиції) №4 ...На мій погляд є різниця між тим „продаються“ депутати поодиноці, чи оптом, цілою фракцією. Окремо взятий депутат несе персональну відповідальність перед своїм виборцем, тоді як в масі, під тиском імперативного мандату депутати отримують своєрідну індульгенцію: вчинив так як всі вчинили, бо не мав іншого вибору... При будь-якій системі в Україні будуть дивитися на особистості...

Наприкінці, за традицією оксфордських дебатів, було проведено голосування. Оцінювалося як захищали або спростовували тезу сторони. З відношенням 9 до 3 перемогла опозиція – ті, хто вважав, що Україна не потребує пропорційної виборчої системи за партійними списками.

Голосування не є репрезентативним, але відображає оцінку висунутих дебатантами аргументів „за“ чи „проти“ пропорційної виборчої системи за партійними списками на виборах до органів центральної та місцевої влади.

ДОДАТКИ

Контакти Черкаських обласних осередків політичних партій*

(станом на вересень 2009 року)

Черкаська обласна організація Блоку Юлії Тимошенко
Адреса: 18000, м. Черкаси, Смілянська, 87
Телефон: 63-46-74, 63-45-85
E-mail: fl@uch.net

**Черкаська обласна організація Всеукраїнського
об'єднання „Свобода”**
Телефон: 8-066-280-33-70

Черкаська обласна організація Єдиного Центру
Адреса: 18005, м. Черкаси, вул. Парижської Комуни,
7, оф. 209-213
Телефон: 54-04-67
E-mail: cherkasy@edc.org.ua

**Черкаська обласна організація Комуністичної партії
України**
Адреса: 18000, м. Черкаси, вул. О.Дашковича, 20, оф.
101-105
Телефон: 32-85-72
E-mail: obkom-kpu@narod.ru

Черкаська обласна організація Народної партії
Адреса: 18000, м. Черкаси, вул. Смілянська, буд. 144
Телефон: 66-17-89
E-mail: cherkasy@narodna.org.ua

Черкаська обласна організація Партії регіонів
Адреса: 18000, м. Черкаси, вул. Смілянська, 2

Телефон: 32-86-16
Е-mail: pressa@ckpr.com.ua

**Черкаська обласна організація Політичної партії
„Наша Україна”**
Адреса: 18015, м. Черкаси, вул. Гоголя, 325
Телефон: 54-02-79
Е-mail: cherkasy@nsnu.com.ua

**Черкаська обласна організація Соціалістичної партії
України**
**Адреса: 18000, м. Черкаси, вул. Байди
Вишневецького, 32-а**
Телефон: 35-62-46
Е-mail: spu@neocm.com

**Черкаська обласна організація Української народної
партії**
Адреса: 18000, м. Черкаси, вул. Лазарева, 6, оф. 330
Телефон: 45-04-08
Е-mail: uprava@2upost.com

---

*перелік політичних партій, які стали об'єктом моніторингу
ЧОО КВУ

**Анкета
для керівників партійних осередків
в Черкаській області**

Шановні панове, Черкаська обласна організація Комітету виборців України звертається до Вас з пропозицією заповнити цю анкету, яка є інструментом дослідження стану розвитку провідних партійних організацій Черкащини. Надана Вами інформація буде використовуватись для підготовки аналітичних матеріалів, для інформування виборців про можливості участі в діяльності партійних структур, а також для напрацювання рекомендацій від незалежних експертів з громадського середовища щодо подальшого вдосконалення діяльності партосередків на теренах нашого регіону.

Дякуємо за співпрацю!

1. Прізвище, ім'я та по-батькові особи, яка заповнює анкету:
2. Партійна організація, та посада в ній:
3. Якою є кількість членів партії в Вашій організації станом на день заповнення анкети (в разі, якщо такий облік ведеться), скільки серед них чоловіків та жінок?
4. Якою є кількість голосів, отриманих Вашою партією (блоком) на останніх парламентських виборах 2007 року в Черкаській області (бажано в абсолютному і відносному вимірах)?
5. Як здійснюється управління Вашим партійним осередком (відповідно до Статуту Партії), які органи при цьому утворюються, на який термін вони і в який спосіб вони обираються (призначаються)?
6. Якою є процедура прийняття громадян до лав Вашої партії?
7. Чи має Ваша партія процедуру збирання членських внесків, чи реалізовується цей механізм поповнення партійної каси на практиці?

8. Які ще механізми збору коштів на партійну діяльність мають місце у Вашій організації? В якій мірі ви отримуєте фінансування від центральних керівних органів партії?

9. Опишіть, будь-ласка, процедуру формування партійних виборчих списків до місцевих рад. В якій мірі керівництво партією на київському рівні залучене до цього процесу?

10. Якою Ви бачите співпрацю Вашої політичної сили та незалежних моніторингових організацій, зокрема з Черкаською обласною організацією Комітету виборців України?

11. Яким є штатний розклад обласного осередку Вашої партії?

12. Чи діє громадська приймальня (приймальні) Вашого партійного осередку? Як організована безпосередня робота з виборцями?

Анкета для експертів

Шановні пані та панове Черкаська обласна організація Комітету виборців України реалізує проект *«Моніторинг стану розвитку політичних партій Черкаської області»* і звертається до Вас з пропозицією заповнити цю анкету, яка є інструментом дослідження стану розвитку провідних партійних організацій Черкащини. В якості об'єктів дослідження виступають обласні, міські та районні осередки 7-ми політичних партій та блоків Черкащини, а саме Блоку Юлії Тимошенко, Єдиного центру, Партії регіонів, Політичної партії «Наша Україна», Соціалістичної партії України, Комуністичної партії України, Народної партії України, Української народної партії, ВО «Свобода».

Надана Вами інформація буде використовуватись для підготовки аналітичних матеріалів, для інформування виборців про можливості участі в діяльності партійних

структур, а також для напрацювання рекомендацій від незалежних експертів з громадського середовища щодо подальшого вдосконалення діяльності партосередків на теренах нашого регіону.

Дякуємо за співпрацю!

1. Оцініть, будь ласка, рівень розвитку партійних осередків за наступними показниками (за 10-бальною шкалою, де 1 - найнижчий):

Місцеві осередки партій (блоків)	Прозорість та публічність діяльності	Виконання програмних та передвиборчих положень	Позитивний вплив на якість життя громади	Негативний вплив на якість життя громади	Активність в виборчий період	Активність в міжвиборчий період
БЮТ						
ЄЦ						
ПР						
НУ						
СПУ						
КПУ						
НП						
УНП						
Свобода						

2. Дайте оцінку (за 10-та бальною шкалою, де 1 - найменше) того, наскільки активно користуються місцеві осередки партій такими механізмами взаємодії з виборцями, ЗМІ, громадськими організаціями та владою, як:

Місцеві осередки партій (блоків)	Діяльність громадських приймалень	Відкриті партійні події	Регулярні прес-конференції	Звіти депутатів, фракцій, міських та сільських голів	Відкриті інформаційні ресурси (газети, сайти)	Представлення в місцевих ЗМІ
БЮТ						
ЄЦ						
ПР						
НУ						
СПУ						
КПУ						
НП						
УНП						
Свобода						

3. Дайте оцінку (за 10-та бальною шкалою, де 1 - найменше) того, наскільки місцеві осередки політичних партій виконують свої передвиборчі обіцянки, приведіть, якщо це можливо, приклади:

Місцеві осередки партій (блоків)	Рівень дотримання передвиборчих обіцянок	Приклад
БЮТ		
ЄЦ		
ПР		
НУ		
СПУ		
КПУ		
НП		
УНП		
Свобода		

4. Дайте оцінку (за 10-та бальною шкалою, де 1 - найменше) того, наскільки місцеві осередки політичних партій:

Місцеві осередки партій (блоків)	Ефективно співпрацюють зі своїми політичними центрами	Враховують в діяльності гендерну складову	Готові до всеукраїнських виборів	Готові до місцевих виборів
БЮТ				
ЄЦ				
ПР				
НУ				
СПУ				
КПУ				
НП				
УНП				
Свобода				

5. Ваше бачення основних проблем в роботі партійних осередків Черкащини:

Місцеві осередки партій (блоків)	Проблеми
БЮТ	
ЄЦ	
ПР	
НУ	
СПУ	
КПУ	
НП	
УНП	
Свобода	

6. Дайте оцінку (за 10-ти бальною шкалою, де 1 - найменше) того, наскільки місцеві осередки політичних партій:

Міцеві осередки партій (блоків)	Є численними	Мають розвинені партійні структури	Мають достатню матеріально-технічну базу	Мають стабільне керівництво	Представлені у владі	Взаємодіють з виборцями	Взаємодіють зі владою
БЮТ							
ЄЦ							
ПР							
НУ							
СПУ							
КПУ							
НП							
УНП							
Свобода							

7. Якими Ви бачите перспективи розвитку місцевих партійних осередків в умовах пропорційної виборчої системи?

Комітет виборців України Черкаська обласна організація

Черкаська обласна організація Комітету виборців України – незалежна громадська організація, нейтральна до політичних партій та виборчих блоків

Місія ЧОО КВУ - активізація громадянської позиції мешканців Черкаської області, залучення їх до участі в управлінні на місцевому і державному рівні, реалізації і захисті своїх конституційних прав

Завдання ЧОО КВУ – захист виборчих прав громадян, всебічне сприяння відкритості, чесності, демократичності проведення виборів.

Напрямки діяльності ЧОО КВУ:

- діяльність пов'язана з виборчими проектами;
- загальна діяльність ЧОО КВУ на всеукраїнських виборчих кампаніях;
- діяльність спрямована на підтримання взаємозв'язку між виборцями та органами влади;
- діяльність пов'язана з соціально-правовими і моніторинговими проектами;
- діяльність спрямована на розвиток місцевого самоврядування;
- діяльність пов'язана з інформаційно-аналітичними проектами;
- діяльність спрямована на розвиток громадянського суспільства.

Адреса: 18000, м. Черкаси, а/с 106, тел.(0472)36-85-47, E-mail: cvu@uch.net

**National Endowment
for Democracy**

Supporting freedom around the world

Видано Черкаською обласною організацією Комітету виборців України за фінансової підтримки Національного фонду на підтримку демократії (NED).
Думки висловлені в брошурі не обов'язково відображають погляди NED.